

PROGRAM USPOSABLJANJA Priročnik 1

Inovativne dobre prakse v izobraževanju o podnebnih spremembah

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

INFORMACIJE O PROJEKTU

Sporazum o dodelitvi
sredstev

2023-1-SI01-KA220-ADU-000158369

Program

Erasmus+

Ključni ukrep

Partnerstva za sodelovanje
na področju izobraževanja odraslih

Področje

Izobraževanje odraslih

Kratica projekta

AgeinGreen

Naslov projekta

Supporting intergenerational
learning and active participation
of older people in the fight against
climate change

Začetek projekta

01/10/2023

Dolžina projekta

25 mesecev

Zaključek projekta

31/10/2025

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PROJEKTNI PARTNERJI

P1

SI

INSTITUT ANTONA
TRSTENJAKA ZA
GERONTOLOGIJO IN
MEDGENERACIJSKO
SOZITJE

P2

FR

M3 MCUBE
ASSOCIATION

P3

ES

GANTALCALÁ
LA RIOJA

P4

CY

CENTRE
OF ACTIVE CITIZENS
FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT

P5

PL

FUNDACJA
MAPA PASJI

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

KAZALO

POGLAVJE 1: Analiza sedanje ozaveščenosti podnebnih spremembah med starejšimi	6
--	---

Spletna anketa	6
----------------	---

Fokusne skupine	8
-----------------	---

POGLAVJE 2 - Uvod v neformalno izobraževanje	11
---	----

Kako vzpostaviti prostor za neformalno izobraževanje?	13
---	----

POGLAVJE 3: Delavnice usposabljanja	15
--	----

Delavnica 1: Osnove podnebnih sprememb	16
--	----

Uvod	17
------	----

Delavnica 2: Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje	35
---	----

Uvod	36
------	----

Delavnica 3: Podnebne spremembe in trajnost	55
---	----

Uvod	56
------	----

VIRI IN LITERATURA	68
---------------------------	----

POGLAVJE 1

ANALIZA SEDANJE OZAVEŠČENOSTI PODNEBNIH SPREMEMBAH MED STAREJŠIMI

Eden od glavnih ciljev projekta AgeinGreen je vključiti starejše kot pomembno skupino v boj proti podnebnim spremembam in spodbujati njihovo vlogo. Za doseg tega cilja smo oblikovali ta program usposabljanja kot didaktično gradivo za izobraževalce starejših, koordinatorje okoljskih in socialnih projektov nevladnih organizacij, izobraževalnih in okoljskih organizacijah. Pripravili smo ga v okviru programa Erasmus+, ki omogoča ustvarjanje in spodbujanje učnih priložnosti za vse državljane in generacije prek razvoja, prenosa, medsebojnega učenja in izmenjave izkušenj.

V prvi fazi priprave tega gradiva smo izvedli študijo trenutne ozaveščenosti o podnebnih spremembah in vseh z njimi povezanih vprašanjih med starejšim prebivalstvom, kot so trajnostni način življenja ter aktivno sodelovanje v skupnosti. Študija je bila sestavljena iz dveh delov:

- spletna anketa, v kateri je sodelovalo 450 ljudi, starejših od 55 let
- pet različnih fokusnih skupin s starejšimi iz Cipra, Francije, Poljske, Slovenije in Španije

Ti dve dejavnosti sta nam pomagali ne le razumeti znanje in skrbi starejših ljudi o podnebnih spremembah, ampak tudi opaziti razlike med petimi državami, vključenimi v ta projekt. Rezultati študije so predstavljeni v nadaljevanju.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

POGLAVJE 1

SPLETNA ANKETA

Povzetki rezultatov ankete:

- Španska skupina je pokazala daleč največjo ozaveščenost o podnebnih spremembah, vendar se to ni jasno odražalo v konkretnih ukrepih za varstvo podnebja (opomba: ta skupina je imela največje število anketirancev, mlajših od 60 let (27,5 %; najmanjše število na Poljskem, 1,7 %).
- Kot konkretne ukrepe je uporabo javnega prevoza namesto avtomobila navedlo okoli 50 % anketirancev v vseh državah razen na Cipru (samo 3,8 %).
- Na splošno je bil Ciper najslabši v smislu konkretnih ukrepov (vsaj navedenih), npr. le okoli 71 % anketirancev ločuje odpadke (povprečje v drugih državah presega 90 %).
- Skoraj polovica vprašanih Francozov in le 7,5 % Ciprčanov se izogiba letenju.
- 37 % Špancev je navedlo, da so vegetarijanci oz. da zmanjšujejo uživanje mesa, v primerjavi s 5,7 % Ciprčanov in 7,4 % Poljakov.
- Zanikovalci - ljudje, ki zanikajo obstoj podnebnih sprememb ali njihove posledice - predstavljajo majhen odstotek v vseh državah, v Poljski in na Cipru jih ni bilo, najvišji odstotek pa je bil v Franciji 6,2 % (4 osebe).

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

POGLAVJE 1

SPLETNA ANKETA

Povzetki rezultatov ankete:

- Ozaveščenost je ena stran medalje, pripravljenost za ukrepanje pa druga; na Cipru je na vprašanje, ali bi lahko v svojem vsakdanjem življenju storili več, kar nekaj ljudi odgovorilo »ne, ne verjamem, da je to smiselno« oz. »to ni moj problem« (9,4 %, 5 oseb).
- Kar 81 % poljskih starejših je izjavilo, da bi se želeli udeležiti izobraževalnega programa, medtem ko je povprečje v drugih državah okoli 40 % (opomba: obstaja tudi odgovor „mogoče”).
- Starejši iz vseh držav se strinjajo, da v takšnem programu najbolj potrebujejo praktične informacije, tj. kaj je mogoče storiti v boju proti podnebnim spremembam.
- Poljaki, Slovenci in Španci dajejo prednost delavnicam, kjer se starejši in mladi srečujejo osebno, Francozi dajejo prednost spletnim tečajem in seminarjem, Ciprčani pa individualnim posvetovanjem s strokovnjakom.
- Medtem ko bi anketiranci iz drugih držav raje učili iz izobraževalnih videov, bi Slovenci želeli učbenik v obliki knjige (tiskano na papirju).
- Anketiranci iz vseh držav so izjavili, da jim je všeč sodelovanje z mladimi. Tako je odgovorilo skoraj pol anketirancev v vseh državah razen v Franciji, vendar je bil tudi tam ta odgovor izbran najpogosteje – 40 % od petih možnih odgovorov.
- V Sloveniji je le 6 % anketirancev iz velikih mest, v Španiji in na Cipru pa 66 % anketirancev živi v večjih mestih.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

POGLAVJE 1

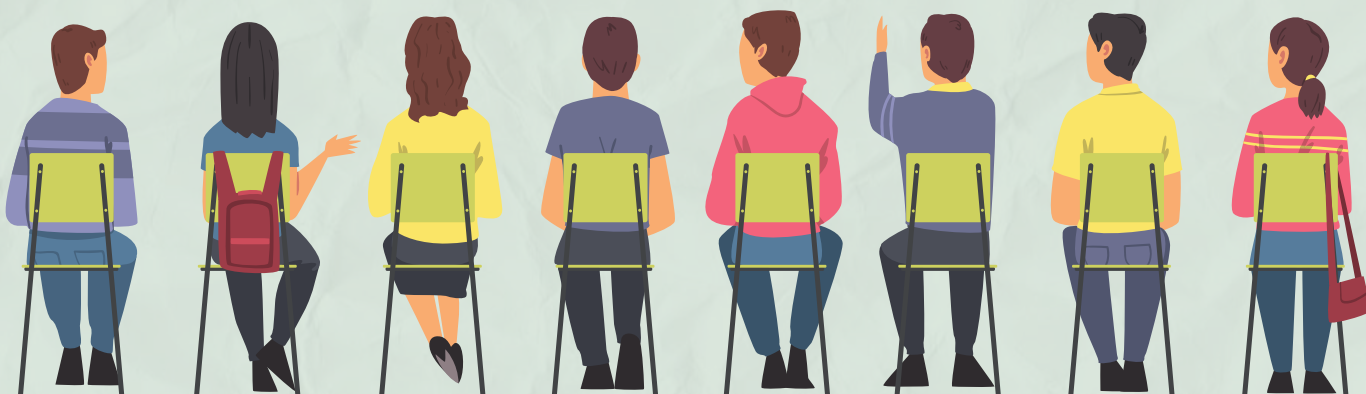
FOKUSNE SKUPINE

značilnosti skupine:

Povprečna starost vseh udeležencev je bila okoli 68 let, prihajali so iz večjih in manjših mest ter imeli različne stopnje izobrazbe (od srednješolske do univerzitetne).

Med partnerskimi državami ni bilo veliko razlik v pogledih in mnenjih udeležencev fokusnih skupin o podnebnih spremembah. Najbolj zanimivi rezultati so bili:

- V Franciji so nekateri udeleženci menili, da so vladni organi hinavski in za podnebne spremembe krivijo „napačne“ ljudi. Starejši ljudje trdijo, da si že dolgo časa prizadevajo za varstvo okolja, saj so vedno živeli skromno in popravljali stvari, namesto da bi kupovali nove. Vendar pa v resničnih življenjskih situacijah včasih naletijo na težave pri izvajanju podnebnju prijaznih praks.
- Španski člani skupine so se zavedali podnebnih sprememb in so pripovedovali o svojem trajnostnem načinu življenja; dva udeleženca sta bila na tem področju že zelo napredna in sta živela aktivno trajnostno življenje.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

POGLAVJE 1

- V Sloveniji so udeleženci pokazali veliko zanimanje za temo in bi radi izvedeli, kaj še lahko storijo kot posamezniki in kot člani njihove skupnosti. Bili so radovedni in želeli izvesti zanimiva dejstva ter pojasniti nekatere pojme v zvezi s podnebnimi spremembami, na primer „ekološki odtis“.
- V Franciji bi želeli več informacij o porabi vode, toplotni izolaciji, kompostiranju v gospodinjstvu in drugih vsakdanjih gospodinskih vprašanjih.

Vsebina izobraževalnega programa, ki ga bodo projektni partnerji pripravili, naj bi vključevala enostavne in razumljive razlage in pojme, predstavljene v različnih oblikah (na primer pisni tekst, avdiovizualni materiali, infografike, itd.). Udeleženci fokusnih skupin so navdušeni in pripravljeni sodelovati v projektu. Imajo veliko idej za dejavnosti in z veseljem delijo svoje znanje. Zbiranje dragocenih idej je bilo uspešno zaradi bogatih izkušenj povabljenih udeležencev, pa tudi zaradi raznolikosti regij in okolij, v katerih živijo.

POGLAVJE 1

Nekaj njihovih predlogov:

- Okrogle mize in delavnice so najboljši način za izmenjavo idej in praks, tudi z mladimi.
- Španski udeleženci so kot potrebna dodatna znanja predlagali fokus na vidikih vsakdanjega življenja, saj so na splošni ravni že dovolj ozaveščeni, posebej pa jih zanimajo konkretne dejavnosti, s katerimi bi lahko postali bolj trajnostni.
- Udeleženci so zelo zainteresirani za medgeneracijsko učenje in izmenjavo: vsak, ne glede na starost, se lahko nekaj nauči in prenese na druge.
- Ciper: Udeleženci menijo, da je delo z mlajšo generacijo lahko zelo plodno in jim lahko pomaga, da se naučijo več o okoljskih vprašanjih in podnebnih spremembah.
- V Španiji je bila skupina zelo motivirana za sodelovanje v projektu in prihodnjih dejavnostih, zlasti če bi imeli priložnost na kakršen koli način sodelovati z ljudmi iz drugih držav.
- V Sloveniji se udeleženci veselijo sodelovanja z mlajšimi in spoznavanja njihovih pogledov na podnebno krizo. Pri tem bo izziv ohraniti pravo ravnovesje med strukturiranim in odprtim prostorom za razpravo (da se ne zapletejo v pritoževanje in moraliziranje).

Ti rezultati so bili posebej koristni vir informacij za ta dokument, saj so zagotovili potrebno perspektivo za pripravo različnih izobraževalnih gradiv, ki so predstavljena v nadaljevanju.

PRVA DELAVNICA

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

UVOD

Na začetku vsake delavnice (prvi sklop) je medgeneracijska dejavnost za krepitev timskega duha (dejavnost 1), imenovana mini igre. Glavni cilj te je spoznavanje in vzpostavitev zaupanja med udeleženci. Po tem se lotimo teme podnebnih sprememb po metodi svetovne kavarne (dejavnost 2). Skozi to dejavnost bodo udeleženci spoznali osnove podnebnih sprememb.

Spodaj najdete nekaj odgovorov na osnovna vprašanja, ki jih bodo udeleženci raziskovali. Na voljo so tudi dodatni viri, ki bodo voditelju pomagali pri pripravi delavnice.

Delavnica se nadaljuje s sklopom o mitih in skepticizmu glede podnebnih sprememb (dejavnost 3), ki temelji na vsebini spletne strani: <https://skepticalscience.com/> (tudi v slovenščini!) in jo priporočamo tudi kot vir informacij za pripravo voditelja pred delavnico. Na koncu delavnice si ne pozabite vzeti časa za zaključno evalvacijo in slovo od udeležencev, ob napovedi vsebine druge delavnice.

a. Kakšni so razlogi za podnebne spremembe?

“Podnebne spremembe so dolgoročne spremembe temperatur in vremenskih vzorcev. Lahko so naravne, posledica sprememb v dejavnosti Sonca ali velikih vulkanskih izbruhov, in so se že dogajale skozi zgodovino. Vendar pa so od industrijske revolucije (pribl. od leta 1800) človeške dejavnosti glavni povzročitelj podnebnih sprememb, predvsem zaradi izgorevanja fosilnih goriv, kot so premog, nafta in plin. Zgorevanje fosilnih goriv povzroča emisije toplogrednih plinov, ki delujejo kot odeja, ki ovija Zemljo, zadržuje sončno toploto in dviguje temperature. Glavni toplogredni plini, ki povzročajo podnebne spremembe, so ogljikov dioksid in metan. Ti nastajajo na primer pri uporabi bencina za vožnjo avtomobila ali premoga za ogrevanje stavb. Tudi krčenje gozdov in sekanje dreves lahko sprošča ogljikov dioksid. Kmetijstvo, naftna in plinska industrija so glavni viri emisij metana. Energetika, industrija, promet, stavbe, kmetijstvo in raba zemljišč so med glavnimi sektorji, ki povzročajo toplogredne pline.”

(vir: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change>)

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

Za radovedne :)

Podnebne spremembe ali globalno segrevanje?

Izraza „globalno segrevanje“ in „podnebne spremembe“ se včasih uporabljata kot sopomenki, vendar je globalno segrevanje le eden od vidikov podnebnih sprememb, ki se nanaša na dolgoročno segrevanje planeta. Podnebne spremembe vključujejo tudi globalno segrevanje, vendar gre za širši spekter sprememb, ki se dogajajo na našem planetu: dvig morske gladine, krčenje gorskih ledenikov, pospešeno taljenje ledu na Grenlandiji, Antarktiki in Arktiki ter spremembe časa cvetenja rastlin. Vse to so posledice globalnega segrevanja, ki ga povzročajo predvsem ljudje z izgorevanjem fosilnih goriv in izpustom toplogrednih plinov. (vir:<https://science.nasa.gov/climate-change/faq/whats-the-difference-between-climate-change-and-global-warming/>)

b. Kdo ali kaj je odgovoren za podnebne spremembe?

Kot že omenjeno, čeprav na podnebje vplivajo naravni procesi, smo ljudje odgovorni za praktično vse globalno segrevanje v zadnjih 200 letih; izgorevanje fosilnih goriv je glavni vzrok globalnega segrevanja. Težko je reči, kdo je odgovoren – ali so to tisti, ki jih črpajo, ali proizvajalci, ki izdelujejo izdelke iz njih, vlade, ki te izdelke regulirajo, ali potrošniki, ki jih kupujejo?

Običajni odgovori so: Razvite industrializirane države so prispevale največ in še naprej prispevajo največ emisij (vsaj na prebivalca). Podjetja, ki se ukvarjajo s fosilnimi gorivi (ki so tudi aktivno zanimala podnebne spremembe), vse/vsi, ki uporabljajo fosilna goriva: proizvodnja energije, proizvodnja blaga, sekanje dreves, uporaba prevoznih sredstev, proizvodnja hrane (zlasti mesna industrija zaradi emisij metana), ogrevanje stavb, prekomerna poraba itd. Vprašanje se nanaša tudi na bogate in revne ljudi, razvite in nastajajoče gospodarstva itd. **Na koncu je pomembno, da se zavedamo, da vsak od nas prispeva k emisijam, ki povzročajo podnebne spremembe, in da smo zato odgovorni tudi s svojim življenjskim slogom.**

(Viri:<https://www.bbc.com/future/article/20200618-climate-change-who-is-to-blame-and-why-does-it-matter>,<https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change>)

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

c. Kako podnebne spremembe vplivajo na nas kot družbo??

Višje temperature: več bolezni, povezanih s vročino, težje preživljanje časa ali delo na prostem, več možnosti za izbruh gozdnih požarov itd.

Hujše in pogostejše nevihte in poplave: več smrtnih žrtev in gospodarskih izgub

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

Več sušnim obdobj:

povečano tveganje za sušo v kmetijstvu, ki vpliva na proizvodnjo hrane, in ekološka suša, ki povečuje ranljivost ekosistemov. Mnogi so izpostavljeni nevarnosti, da ne bodo imeli rednega dostopa do vode.

Segrevanje in dvig morske gladine: dvig morske gladine ogroža življenje na otokih, oceani postajajo bolj kisli, kar ogroža morsko življenje in koralne grebene.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

**Izguba živalskih vrst,
invazivni škodljivci in
bolezni.**

Za družbo kot celoto to pomeni resne probleme za proizvodnjo hrane, tveganja za zdravje, revščino, preseljevanje (begunci zaradi podnebnih sprememb) in nestabilnost v svetu.

(Vir: <https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change>)

„Če bomo nadaljevali z uničevanjem ekosistemov, od katerih smo v osnovi odvisni, bodo prihodnje generacije plačale strašno ceno. Alarmi zvonijo glasneje kot kdaj koli prej. Zaradi nenehnega izumiranja vrst in uničevanja gozdov, suš, degradacije tal, onesnaževanja zraka, poslabšanja oskrbe z vodo, izgube biotske raznovrstnosti ter naravnih in človekovih nesreč je jasno, da je za obrnitev teh trendov ter obnovo in zaščito naših ekosistemov potrebno odločno skupno ukrepanje.“

(Evropska komisija, 2022) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:784da925-2f5e-11ed-975d-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

**Sofinancira
Evropska unija**

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

d. Kaj lahko storimo kot posamezniki, da ustavimo podnebne spremembe?

Tukaj je nekaj primerov:

- **Zmanjšajte emisije ogljika s spremembami življenjskega sloga:**
 - Zmanjšajte porabo energije: na primer, uporabljajte energetsko učinkovite aparate in žarnice, izklopite elektronske naprave, ko jih ne uporabljate, izolirajte svoj dom, da zmanjšate potrebe po ogrevanju in hlajenju...
 - **Prevoz:** namesto avtomobila uporabljajte javni prevoz, kolo ali hodite peš, uporabljajte storitve souporabe avtomobilov ali prevozov, razmislite o »počitnicah doma« (angl. »staycation« -počitnice v kraju bivanja, s krajšimi izleti v bližnje kraje).
 - **Trajnostna prehrana:** zmanjšajte porabo mesa, zlasti govejega, ki ima visok ogljični odtis. Kupujte lokalno pridelano in sezonsko hrano. Zmanjšajte količino odpadkov s načrtovanjem obrokov in uporabo ostankov hrane.
 - **Zmanjšanje količine odpadkov:** reciklirajte in kompostirajte odpadke. Izogibajte se plastičnim izdelkom za enkratno uporabo in uporabljajte vrečke, steklenice in posode za večkratno uporabo. Kupujte izdelke z minimalno embalažo.
- **Varčevanje z vodo:** popravite puščanje vode (kapljanje) in namestite naprave za varčevanje z vodo. Uporabljajte učinkovite sisteme zalivanja.
- **Potrošniške odločitve:** Podpirajte podjetja s trajnostnimi praksami in se izogibajte tistim s slabimi. Kupujte in uporabljajte okolju prijazne izdelke in se izogibajte kemikalijam, ki lahko škodujejo okolju.
- **Zavestna potrošnja:** Kupujte manj, a kakovostnejše izdelke, ki trajajo dlje. Namesto da izdelke zavržete, jih popravite in uporabite za druge namene. Kupujte samo tisto, kar potrebujete.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

PRVA DELAVNICA

Osnove podnebnih sprememb

Postanite glas podnebnih sprememb:

Podpirajte trajnostne politike: ob volitvah glasujte za kandidate, ki dajejo prednost podnebnim ukrepom in zagovarjajo ukrepe, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov.

Dejavnosti v skupnosti: pridružite se okoljskim organizacijam ali jih podpirajte, sodelujte v dogodkih v skupnosti ali jih organizirajte, podpirajte lokalne projekte trajnostnega razvoja.

1 delavnica:

3 ure

6 – 20 udeležencev

Pozdrav in predstavitev dneva	20 min
1. Mini igre	40 min
Odmor	15 min
2. Kavarna podnebnih sprememb	40 min
Odmor	15 min
3. Dvanajst jeznih mož (igra vlog)	40 min
Evalviranje in zaključek	10 min

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

1. MINI IGRE

Čas 40 minut

Kratek opis

S pomočjo mini iger udeležence spodbudimo k sodelovanju in medsebojnemu sodelovanju. Na koncu vsake mini igre sledi kratka skupinska refleksija, iz katere se izberejo besede, ki se zapišejo na karton kot pravila skupine za preostanek delavnice.

Cilji

- Ustvariti varen prostor za vse udeležence,
- določiti etična pravila ravnanja za vse udeležence,
- graditi zaupanje med vsemi udeleženci.

Potrebn pogoji

Prostor

na prostem (če je lepo vreme) ali večja soba

Material

lepilni trak, flipchart listi in stojalo, pisala, flomastri

Postopek izvajanja dobre prakse

(Glej navodila za tri različne mini igre)

Po vsaki igri bo moderator izvedel kratko skupinsko refleksijo, iz katere morajo udeleženci izbrati konkretne pojme, ki opredeljujejo igro, kot ključne besede. Spodaj najdete nekaj smernic za vodenje refleksij in nekaj primerov besed, ki se lahko pojavijo.

Ko se med refleksijami v vsaki mini igri pojavijo določeni pojmi, jih zapišite na flipchart kot seznam.

Postopek izvajanja te vaje:

1. Nevidna žoga: (5 minut)

- Udeležencem ni potrebno na začetku nič razlagati. V krogu, brez da bi kaj rekli, vzamete iz žepa nevidno žogo in jo vržete drugi osebi. Ta mora »uloviti« žogo in jo vrže drugi oseb, komerkoli.
- Po nekaj časa, ko se „žoga“ vrne k vam, se lahko pretvarjate, da spreminjate velikost žoge in jo vržete na drugačen način (kot da bi bila nogometna ali golf žoga). Nato bo skupina samodejno začela uporabljati svojo domišljijo, da bo nadaljevala in po nekaj minutah končala.

Vprašanja za razmislek: Kaj se je zgodilo? Katera sredstva smo uporabili?

Besede: domišljija, akcija, prilagajanje..

2. Štej do 20: (5 minut)

- Vsi se postavite v krog. Cilj je, da kot skupina preštejemo od 1 do 20.
- Štetje lahko začne kdorkoli in kadarkoli. Če pa dva udeleženca hkrati izrečeta isto število, se štetje začne znova od začetka. Nihče ne sme izreči nič drugega razen števil.
- Če skupina težko doseže 20, lahko cilj zmanjšate na 15 ali 10.

Vprašanja za razmislek: Kaj se je zgodilo? Je bilo enostavno doseči cilj? Kako nam je uspelo?

Besede: sodelovanje, timsko delo, opazovanje, koordinacija...

Postopek izvajanja te vaje:**3. Tiha vrsta: (10 minut)**

Nastavite štoparico na 2 minuti, cilj pa je, da se udeleženci brez besed pravilno razvrstijo. Najprej na tleh izberite črto - eno vrsto ploščic ali označite z dvema lepilnima trakovima.

Za uvod: udeleženci naj se postavijo v vrsto glede na svoja imena, po abecedi. Pri tej igri se lahko med seboj pogovarjajo.

Najprej jih pozovite, da se razporedijo v vrsto. Potem jim dajte navodilo, naj se razvrstijo glede na imena, po abecedi. Pri tej igri se lahko med seboj pogovarjajo.

Nato jih pozovete, naj se brez dogovarjanja razporedijo po starosti (od najstarejšega do najmlajšega). Najstarejša oseba mora biti na enem koncu vrste, najmlajša pa na drugem. Med seboj ne smejo govoriti, lahko samo kažejo in ne smejo stopiti izven omejenega prostora.

Ko so končali, jim dajte novo navodilo, naj se razporedijo npr. po barvi las ali oči: od najsvetlejših do najtemnejših; pomembno je, da se razporedijo na ta način, saj bodo morali zaupati mnenju tretje osebe. Govoriti je prepovedano, vendar lahko uporabljajo neverbalno komunikacijo, znake ...

Vprašanja za razmislek: Kaj se je zgodilo? Je bilo enostavno razporediti se po starosti? Zakaj? In po barvi oči ali las? Kako ste se uspeli postaviti na pravo mesto?

Besede: organizacija, red, zaupanje

Oblikovanje »pravil skupine«:

Po vsaki igri vodja napiše te besede na flipchart. Po koncu celotne aktivnosti preberite vse besede in pojasnite, da morajo te besede biti usmeritve skupine za preostanek delavnic. Lahko ostanejo na steni delovne sobe, da jih lahko vsi kadarkoli vidijo.

Razmislek in evalvacija

Razmislek po vsaki mini igri, da dobite pojme. Na koncu lahko opravite tudi splošen razmislek o aktivnosti, s pomočjo naslednjih vprašanj:
Katere igre smo igrali?
Katera igra vam je bila najbolj všeč? In najmanj? Zakaj?
Je bilo od prve do zadnje igre lažje, težje ali enako?

Pričakovani učinek

Te mini igre od članov ekipe zahtevajo, da se zavedajo dinamike skupine in sodelujejo – sicer z omejeno komunikacijo – da pridejo do konca. Ekipa se bo med premagovanjem neobičajnih izzivov bolje spoznala.

Nasveti

- To so uvodne dejavnosti, ki niso povezane s temo. Prilagodite jih lahko kateremu koli usposabljanju na katero koli temo.
- Če predlagane dejavnosti niso primerne za skupino, lahko vodja predlaga druge igre, da ustvari boljšo atmosfero. Pomembno je, da različni ljudje delijo svoje razmišljanja, saj je cilj dejavnosti, da se vsi udeleženci spoznajo.
- Pred začetkom vsake igre ni potrebno podajati dolgih pojasnil. Udeleženci bodo kmalu sami ugotovili, za kaj gre in kako doseči cilj.
- Če udeleženci v kateri koli igri ali med razmišljanjem niso pripravljeni izraziti svojega mnenja, lahko posredujete in spodbudite dinamiko!

Odmor

4. KAVARNA PODNEBNIH SPREMEMB

Čas

30 min + 10 min za refleksijo

Kratek opis

Po metodi svetovne kavarne bodo udeleženci v skupinah delili in razpravljali o tem, kaj jim pomenijo različni vidiki podnebnih sprememb.

Cilji

Opredeliti osnovne pojme o podnebnih spremembah.

Potrebni pogoji

Prostor

velika soba

Material

- mize, stoli, flipchart listi (ali drugi večjega formata - A3 ali A2), pisala, flomastri.
- kava in pijača (prigrizki so vedno dobrodošli).

Postopek izvajanja dobre prakse

Pripravite prostor tako, da postavite 4 mize v čim dlje ena od druge in okoli njih dovolj stolov za vse sodelujoče. Na vsako mizo postavite flipchart list (A3 li še večji) z napisanimi vprašanji:

- Kakšni so razlogi za podnebne spremembe?
- Kdo ali kaj je odgovoren za podnebne spremembe?
- Kako podnebne spremembe vplivajo na nas kot družbo?
- Kaj lahko storimo kot posamezniki, da ustavimo podnebne spremembe?

Nato razdelite udeležence v 4 skupine, tako da se v vsaki skupini udeleženci iz različnih generacij. Udeležencem pred začetkom omogočite, da si privoščijo kavo ali drugo osvežitev, da jo lahko med dejavnostjo mirno popijejo. Če je skupina majhna, jo lahko razdelite na dve skupini, preostale mize pa bodo med krogi prazne.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Postopek izvajanja dobre prakse

Vsaka skupina naj gre k mizi in poskuša odgovoriti na vprašanje na listu ter zapiše svoje ideje. Udeleženci naj razpravljajo o temi in izmenjujejo mnenja. Ko se čas izteče, naj vse skupine preidejo k drugi mizi in odgovorijo na naslednje vprašanje, pri čemer nadaljujejo odgovor skupine, ki je bila tam prej. Voditelj hodi med mizami, odgovarja na vprašanja udeležencev in jih spodbuja k sodelovanju v dejavnosti. Če kateri od skupin zmanjka idej, lahko voditelj poskusi začeti ali se vključiti v njihov pogovor (ali pa počaka, da se čas izteče).

Čas odziva se skrajšuje:

Prvi krog: 8 minut

Tretji krog: 6 minut

Drugi krog: 7 minut

Četrti krog: 5 minut

Ko vse skupine obišejo vse mize, pozovite vse udeležence, da sedejo v krog. Nato bo vsaka od skupin (oz. njihov izbrani poročevalec,) ki je bila zadnja pri mizi, s pomočjo odgovorov zapisanih na listu, pojasnila svoje odgovore in mnenja.

Razmislek in evalviranje:

Vodeni razmislek z vsemi skupinami o vsakem listu:

- Je bilo težko odgovoriti na to vprašanje?
- Je bilo doseženo soglasje?
- Ste se strinjali s tem, kar so napisale druge skupine?

Pričakovani učinek:

- Udeleženci bodo od svojih sodelavcev pridobili več znanja o vprašanih podnebnih sprememb,
- bolj bodo ozaveščeni o realnosti podnebnih sprememb.

Nasveti

- Če so v skupini ljudje z močno nasprotujočimi si mnenji, bo morda težko doseči sporazum in soglasje. Ker je to tiha dejavnost, je idealno, da jo izvedete na začetku dneva.
- Udeležence opomnite, naj pišejo z velikimi črkami, da bodo vsi lahko brali.
- Če je skupina manjša ali večja, lahko število omizij prilagodite glede na potrebe skupine.

5. “DVANAJST JEZNIH MOŽ”

Čas

30 min + 10 min za refleksijo

Kratek opis

Uprizoritev razprave, v kateri morajo udeleženci odigrati določene vloge in uporabiti argumente, ki temeljijo na resničnih mitih o podnebnih spremembah. Nato se razmisli o različnih vlogah udeležencev in prikaže spletna stran www.skepticalscience.com, iz katere so bili črpani argumenti, uporabljeni med razpravo.

Cilji

- Demistificirati napačne ali netočne informacije o globalnem segrevanju.
- Usposobiti kritično mišljenje in komunikacijske veščine.

Potrebni pogoji za izvedbo:

Prostor

velika soba

Oprema in materiali

računalnik, projektor, listi z opisanimi vlogami, škarje

POSTOPEK IZVAJANJA TE VAJE:

V tej dejavnosti bomo v skupini izvedli vajo igranja vlog. Sodelujoči se bodo morali odločiti, ali bodo v neki lokalni skupnosti zgradili elektrarno na fosilna goriva ali obnovljive vire energije, in o tem bodo morali razpravljati. Vsak udeleženec bo imel določeno vlogo in se bo moral držati mnenja, ki ga zastopa. Različne vloge imajo različne cilje.

POSTOPEK IZVAJANJA TE VAJE:

Na list papirja napišite naslednje vloge in jih izrežite.

Vloge lahko razdelite tako, da a) udeleženci sami izberejo vlogo, ki jim »leži«, ali pa b) da vloge žrebajo. Za kakšne vloge gre, vedo samo sodelujoči in se razkrijejo šele na koncu.

Udeležencem pustite eno ali dve minuti, da se vživijo v vlogo.

Udeleženci, ki igrajo svoje vloge, naj sedijo za isto mizo in razpravljajo. Vsaka vloga ima nekaj argumentov, ki jim pomagajo oblikovati mnenje.

VLOGE IN ARGUMENTI**1****Moderator (50 let)**

Vam je vseeno, kaj se bo zgradilo, želite le priti do konca razprave in zaključka. Morate usmerjati pogovor, pustiti vse do besede in doseči soglasje.

2**Populistični politik (68 let)**

Podpirate gradnjo elektrarne na fosilna goriva.

Argumenti: Globalno segrevanje ne obstaja. Podnebje je kaotično in ga ni mogoče napovedati.

3**Naftni poslovnež (73 let)**

Podpirate gradnjo elektrarne na fosilna goriva.

Argumenti: Ekstremne vremenske razmere niso posledica globalnega segrevanja. Podnebje se je spreminjalo že pred našim časom, zato to ni naša krivda.

4**Podpornik teorije o ravni Zemlji (34 let)**

Podpiraš gradnjo elektrarne na fosilna goriva.

Argumenti: podnebne spremembe so posledica dejavnosti sonca. Antarktika je preveč mrzla, da bi izgubila led.

VLOGE IN ARGUMENTI

5

Vplivnež - potovalni blogger (24 let)

Vam je vseeno, kaj se gradi.

Argument: Globalno segrevanje ni tako hudo, saj gre le za nekaj stopinj, to ne pomeni nič.

6

Lastnik hotelskega letovišča (55 let)

Vam je vseeno, kaj se gradi.

Argumenti: Globalno segrevanje ne vidi kot problem.

Vročinski valovi so se dogajali že prej in so normalni pojav.

7

Okoljski aktivist (18 let)

Podpirate gradnjo elektrarne na obnovljivo energijo.

Argumenti: Do konca stoletja bo na marsikje na planetu postalo preveč vroče za življenje. Nekaj stopinj globalnega segrevanja ima ogromen vpliv na ledenike, morsko gladino in druge vidike podnebja.

8

Podnebni znanstvenik (64 let)

Podpirate gradnjo elektrarne na obnovljivo energijo.

Argumenti: Raven CO₂ je najvišja v zadnjih 2 milijonih let.

Zadnje desetletje je bilo najtoplejše v zadnjih 125.000 letih.

9

Morski biolog (29 let)

Podpirate gradnjo obrata za proizvodnjo obnovljive energije.

Argumenti: Ocean absorbira večino toplote, ki jo proizvajamo. Vsako leto izgubimo 1,2 bilijona ton ledu.

10

Inženir za obnovljivo energijo (46 let)

Podpirate gradnjo elektrarne na obnovljivo energijo.

Argumenti: Naravni viri energije, kot so sonce, voda in veter, so neizčrpni.

Proizvodnja obnovljive energije je varna za ljudi in okolje.

11

Zaveden državljani (42 let)

Podpirate gradnjo elektrarne na obnovljivo energijo.

Argumenti: Ne spoznate se preveč, imate lastnega mnenja, a podpirate tiste, ki se borijo proti podnebnim spremembam.

12

Neozaveščen državljani (42 let)

Podpirate gradnjo elektrarne na fosilna goriva.

Argumenti: Sicer nimate lastnega mnenja, a podpirate tiste, ki zanikajo ali nasprotujejo boju proti podnebnim spremembam.

Postopek izvajanja te vaje:

Če je udeležencev več kot vlog, lahko dodate druge vloge. Če je udeležencev manj kot 10, lahko po želji umaknete nekatere vloge.

Pred začetkom razprave glasno preberite naslednja navodila:

„Zbrali ste se kot člani lokalnega razvojnega sveta. Naša uprava je ustvarila deset milijonov evrov dobička in radi bi ga namenili v pridobivanje energije. Odločiti se moramo, v kaj bomo vložili ta denar: v elektrarno na fosilna goriva ali v elektrarno na obnovljive vire energije.”

Po nekaj časa, da se udeleženci seznaniijo s svojimi vlogami, se začne razprava. Razpravljajo naj 5 –10 minut ali dokler ne zmanjka idej. Ko je razprava končana, udeleženci ugibajo o vlogah ostalih in na koncu razkrijejo svoje vloge. Sledi skupinska razprava.

Po končani dejavnosti pojasnite, da so vsi argumenti, ki so jih udeleženci navedli v svojih delih, vzeti s spletne strani www.skepticalscience.com. Na tej spletni strani je seznam več kot 200 mitov o globalnem segrevanju in podnebnih spremembah ter odgovori strokovnjakov in znanstvenikov z jasnimi podatki in pojasnili.

Nekatere mite lahko skupaj z udeleženci preverite na naslednji povezavi s pomočjo projektorja: <https://skepticalscience.com/argument.php>.

**Sofinancira
Evropska unija**

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Skupinska razprava, ki jo usmerjajo naslednja vprašanja:

Razmislek in evalvacija

- Ste se sporazumeli? Zakaj?
- Je bilo enostavno igrati vloge, ki ste jo dobili? Zakaj?
- Ste storili kaj posebnega glede na starost vaše vloge? Zakaj? Bi svojo vlogo odigrali drugače, če bi bila starost drugačna?
- Je bilo enostavno ali težko uganiti, katero vlogo je imel vsak udeleženec? (Če so bile vloge dodeljene naključno)
- Menite, da so odigrane vloge reprezentativne za družbo?

Pričakovani učinek

- Med vsemi udeleženci se bo razvila razprava, v kateri bodo na praktičen način izkusili, kako ovreči določene argumente proti podnebnim spremembam.
- Boljše razumevanje posebnih vidikov podnebnih sprememb.

Nasveti

- Ko razdelite vloge, udeležencem povejte, da lahko uporabijo svojo domišljijo in ustvarijo lik po lastni želji. Bolj podrobno si bodo lik izmislili, bolj se bodo pri tem zabavali.
- Če udeleženci niso samozavestni, jim je nerodno ali niso domiselni, lahko kot moderator prevzamete vlogo, da dejavnost poživite in jo naredite bolj zanimivo.
- Spletna stran je na voljo v različnih jezikih, odvisno od jezika pa so prikazani različni miti.
- Vlogo moderatorja naj prevzame zgovoren udeleženec z dobrimi socialnimi veščinami.

Evalvacija in zaključek

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

DRUGA DELAVNICA

Co-funded by
the European Union

This project has been co-funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

DRUGA DELAVNICA

Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje

UVOD

Druga delavnica o podnebnih spremembah je posvečena ekološkemu, ogljičnemu in vodnemu odtisu. Udeleženci najprej spoznajo pojem ekološkega odtisa, nato pa raziskujejo ogljični in vodni odtis različnih živil.

Naslednja dejavnost prikazuje način zmanjševanja odtisa na primeru konzerviranja hrane. Odtis lahko izračuna in obravnava tudi z drugih vidikov našega vsakdanjega življenja, kot so prevoz, poraba energije, poraba blaga, kot so oblačila, elektronika itd.

V zadnji dejavnosti delavnice udeleženci izračunajo svoj ekološki odtis. Obravnavamo tudi podnebno tesnobo in kaj lahko storimo v zvezi z njo. Spodaj je nekaj osnovnih informacij o izrazih, uporabljenih v delavnici:

Odtis: Izrazi »ekološki odtis«, »ogljiki odtis« in »vodni odtis« opisujejo različne vidike vpliva na okolje. Te odtise je mogoče izračunati na ravni posameznika ali gospodinjstva, na institucionalni ravni (podjetja, univerze, agencije), na občinski ravni, regionalni, nacionalni ali globalni ravni.

Ekološki odtis kaže, koliko virov iz okolja je potrebnih za določeni način življenja. Enota za ekološki odtis je globalni hektar (gha), ki meri količino biološko produktivne zemlje s produktivnostjo, enako svetovnemu povprečju. Območje se šteje za netrajnostno, če je ekološki odtis zemlje večji od njene biokapacitete (če je povpraševanje po naravi večje od ponudbe).

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

DRUGA DELAVNICA

Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje

“Preprosteje povedano, ekološki odtis kaže, koliko pritiska človek izvaja na naravne vire, ki so mu na voljo v njegovem okolju.” Če bi na primer vsi živeli kot povprečni Američan, bi potrebovali 5,1 Zemlje, da bi zagotovili vse vire, podobna žalostna zgodba velja za Evropo in ostali razviti svet.”

Dan ekološkega dolga označuje datum, ko smo porabili vse biološke vire, ki jih Zemlja lahko obnovi v celem letu. Tukaj je povezava do spletne strani Earth's overshoot day, kjer lahko preverite dan za svojo državo:

<https://overshoot.footprintnetwork.org/how-many-earths-or-countries-do-we-need/>.

Svetovni dan ekološkega dolga v letu 2025 je 1. avgust (v letu 2024 je bil 24. julij).

Ogljični odtis meri skupno količino emisij toplogrednih plinov, ki jih povzročajo posamezniki oz. organizacije. Ogljični odtis se meri v enotah ekvivalenta ogljikovega dioksida ali CO₂, ki količinsko opredeljuje, koliko bi določena količina toplogrednega plina vplivala na globalno segrevanje. Zato se osredotoča na naše življenjske dejavnosti, pri katerih uporabljamo fosilna goriva (kar je skoraj vse – prevoz, poraba energije, poraba hrane in drugih dobrin ...).

Vodni odtis meri količino vode, porabljene za proizvodnjo vseh blaga in storitev, ki jih uporabljamo. Merimo ga lahko za posamezen proces, na primer za pridelavo riža, za izdelek, na primer za par kavbojk, za gorivo, ki ga natočimo v avto, ali za celotno multinacionalno podjetje. Vodni odtis je merilo porabe sladke vode v količini porabljene in/ali onesnažene vode.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

DRUGA DELAVNICA

Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje

Podnebna tesnoba so občutki zaskrbljenosti, strahu in stiske, povezane z učinki in prihodnjimi vplivi podnebnih sprememb. Ta psihološki pojav izhaja iz zaskrbljenosti zaradi degradacije okolja, ekstremnih vremenskih pojavov, izgube biotske raznovrstnosti in dolgoročne trajnosti planeta.

Ljudje, ki doživljajo podnebno tesnobo, se počutijo preobremenjeni z velikostjo problema, negotovi glede prihodnosti in nemočni glede svoje sposobnosti, da bi dosegli bistvene spremembe. Podnebna tesnoba narašča med mlajšimi generacijami, ki gledajo v prihodnost brez upanja, zato se ne odločajo za rojevanje otrok, ne delajo načrtov za prihodnost itd.

<https://www.psychologytoday.com/us/basics/climate-anxiety>

<https://courses.lumenlearning.com/suny-sustainability-a-comprehensive-foundation/chapter/footprinting-carbon-ecological-and-water/>

<https://www.treehugger.com/what-is-ecological-footprint-4580244#toc-ecological-versus-carbon-footprint>

<https://www.waterfootprint.org/water-footprint-2/what-is-a-water-footprint/>

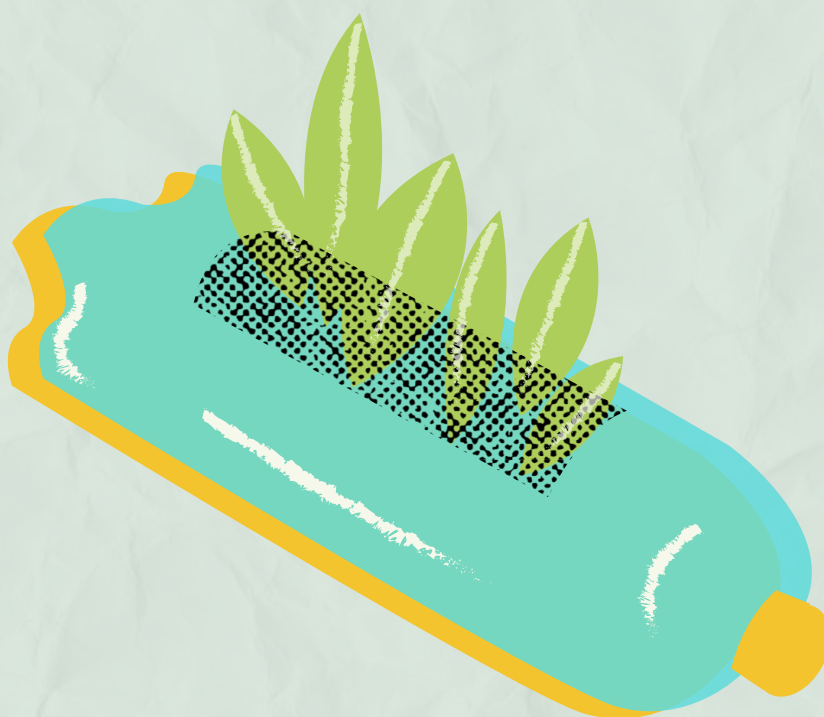
Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

DRUGA DELAVNICA

Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje

2. delavnica	3 ure	6 – 20 udeležencev
Pozdrav in predstavitev dneva	10 min	
1. Ste kdaj bili ... zeleni?	10 min	
2. Tropski »brainstorming«	30 min	
Odmor	15 min	
3. Prehranski "odtis"	30 min	
4. Zdravo shranjevanje hrane	30 min	
Odmor	15 min	
5. Tvoj ekološki odtis	30 min	
Evalvacija in zaključek	10 min	

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Pozdrav in predstavitev dneva

1. STE BILI KDAJ...ZELENI?

Čas 10 minut

Kratek opis

Ta igra služi tako za aktiviranje udeležencev kot tudi za medsebojno spoznavanje. Vprašanja bodo v zvezi s podnebnimi spremembami, na katera bodo udeleženci odgovarjali z govorico telesa.

Cilji

- Ustvariti sproščeno okolje in prijetno vzdušje.
- Aktivirati miselnost udeležencev in jih vpeljati v temo.

Prostor Velika soba

Potrebni pogoji

Materiali Stoli

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Postopek izvajanja te vaje:

Skupino razporedite v krog, vsi sedijo na stoli.

Vsak mora ostalim zastaviti vprašanje v obliki „Ali ste kdaj ...“. Vsi udeleženci, ki so to že storili, dvignejo roko. Nato jih pozovite, da podrobneje pojasnijo situacijo (kdaj, zakaj, ob kakšni priložnosti, kakšna je bila izkušnja). Nato mora eden od tistih, ki je dvignil roko, zastaviti drugo vprašanje.

Voditelj lahko začne s postavljanjem vprašanj, da udeležencem pokaže, kaj se od njih pričakuje v tej igri.

Spodaj je navedenih nekaj idej za vprašanja, vendar lahko seveda izmislite tudi svoja. Najprej lahko udeleženci postavljajo splošna vprašanja. Tukaj je nekaj primerov:

Ali ste kdaj pekli kruh?

Ali ste kdaj nastopali na televiziji?

Ali ste kdaj delali jogo?

Ali ste kdaj peli na karaokah?

Ste kdaj darovali kri?

Po nekaj krogih pojasnite, da morajo biti vprašanja od zdaj naprej povezana s trajnostnim razvojem. Tukaj je nekaj primerov:

Ste kdaj sami gojili zelenjavo?

Ste kdaj posadili drevo?

Ste kdaj kupili oblačila v trgovini z oblačili iz druge roke?

Ste kdaj zamenjali oblačila na dogodku za izmenjavo oblačil?

Ste kdaj kompostirali?

Ste kdaj uporabili skupinski prevoz preko prevoz.org?

Razmislek in evalviranje

Na koncu delavnice lahko udeležence vprašate, ali jim je bila igra všeč in zakaj, ali se počutijo bolj aktivni, ali bi radi podrobneje pojasnili nekatere stvari, ki so jih naredili...

Zanimivo je opazovati, ali in kako se odgovori udeležencev spreminjajo glede na njihovo starost.

Pričakovani učinki

Ta igra omogoča udeležencem, da se spoznajo med seboj in ogreje skupino. Spodbuja pogovor in ustvarja prijetno vzdušje.

Nasveti

- Ni predvidenih ali pričakovanih težav, običajno ljudem ta igra všeč in so pripravljeni deliti svoje izkušnje.
- Pripravite nekaj vprašanj za primer, da so udeleženci sramežljivi ali se ne morejo spomniti dobrih primerov.
- Morda bodo bolj ekstrovertirani ljudje lažje povedali o svojih izkušnjah.
- To igro je mogoče uporabiti v drugih kontekstih in za druge namene, npr. za učenje angleščine, saj je odlična metoda za učenje »present perfect« časa.

2. TROPSKI “BRAINSTORMING”

Čas 20 min + 10 min za refleksijo

Kratek opis

To je kratka aktivnost za ustvarjanje splošnega konteksta o ogljičnem odtisu, da vsi udeleženci dobijo splošno predstavo o tem, kaj to je. Vse ideje in informacije bodo skupaj ustvarili vsi udeleženci.

Cilji

- Skupaj kontekstualizirati in opredeliti ogljični odtis.
- Ustvariti splošno skupno razumevanje v celotni skupini.

Potrebni pogoji

Prostor

večja soba

Materaili

Flipchart (ali bela tabla), stoli

Postopek izvajanja te igre

Vsi udeleženci sedijo v krogu pred flipchartom ali tablo. Prosite jih, naj povedo besede, ki jih spominjajo (asociacija) na izraz „ekološki odtis“. Lahko dodate tudi svoje besede, če vidite, da skupina nima veliko idej. Vse besede, ki se pojavijo med brainstormingom, zapišite na tablo ali flipchart, da jih lahko vidijo vsi udeleženci.

Ko je zbranih dovolj besed, razdelite skupino na dve enaki polovici. Vsaka podskupina naj oblikuje skupno definicijo pojma »ekološki odtis«. Uporabijo lahko besede, ki so jih že zapisali. Za to vsaki skupini namenite 5 minut.

Nato ponovno zberite skupino v krog. Obe definiciji združite in med njima oblikujte skupno definicijo. Za to jim namenite še 5 minut. Skupno definicijo napišite na tablo ali flipchart in jo pustite na ogled ves čas srečanja.

Ko je definicija skupine pripravljena, lahko glasno preberete formalno definicijo pojma »ekološki odtis« in ju primerjate.

Razmislek in evalvacija

Po koncu skupini zastavite naslednja vprašanja, da spodbudite razmislek:

- Ali ste zlahka našli pojme, povezane z ekološkim odtisom in sestaviti definicijo iz teh besed?
- In sestaviti definicijo iz dveh drugih definicij?
- Kako jasen vam je bil pojem ekološki odtis prej in kako jasen vam je zdaj?
- Katere podkategorije ekološkega odtisa poznate (ogljiki odtis, vodni odtis...)?

Pričakovani učinek

Udeleženci bodo bolje razumeli pojem ekološki odtis. To osnovno znanje bo zelo koristno za naslednje dejavnosti delavnice, ki se nanašajo na ogljični odtis in vodni odtis.

Nasveti

- Če udeleženci nimajo idej ali znanja o temi, jim pomagajte. Svetujemo, da pred dejavnostjo poiščete dodatne informacije na internetu, da boste lahko odgovorili na morebitna vprašanja.

Odmor

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

3. PREHRANSKI "ODTIS"

Čas	20 min + 10 min za refleksijo
Kratek opis	Udeleženci bodo v skupinah poskušali sestaviti obroke iz različnih živil, pri čemer bodo upoštevali njihov vpliv na podnebne spremembe, in sicer na podlagi svojega predznanja in intuicije. Rezultate bodo nato primerjali z dejanskim vplivom.
Cilji	• Razumeti vpliv prehrambene industrije na globalno segrevanje • Primerjati vpliv živalskih proizvodov v primerjavi z rastlinskimi proizvodi na globalno segrevanje • Razumeti prednosti proizvodnje in porabe lokalnih proizvodov.
Prostor	večja soba, stoli
Potrebni pogoji	• Kartice z različnimi žvili (vnaprej pripravljene)
Materiali	• Papir, pisala, lepilna masa (ali lepilni trak) in flipchart

Postopek izvajanja igre:

Za pripravo dejavnosti boste morali prej pripraviti kartice, na katere boste napisali (ali natisnili s sliko) naslednja živila. Skupaj bo 25 kartic.

Postopek izvajanja te vaje:

Govedina	Temna čokolada	Jagnjetina	Kava	Kozice
Sir	Riba	Svinjina	Piščanec	Jajca
Riž	Oreški	Trsni sladkor	Tofu	Mleko
Ovseni kosmiči	Paradižnik	Vino	Pšenica	Grozdje
Ješprenj	Grah	Sojino mleko	Banane	Zelje

Udeležence razdelite v 5 skupin ali parov (odvisno od skupnega števila) in vse kartice naključno razdelite med skupine. Flipchart razrežite po dolžini na 5 trakov tako da nastane 5 različnih dolgih trakov papirja. Vsaka skupina naj prejme 5 kartic z živili in trak flipchart lista.

Vsako kartico naj pritrdijo na flipchart trak s selotejpom, glede na vpliv, ki ga po njihovem mnenju imajo živila na globalno segrevanje v obliki emisij CO₂. Razvrstijo jih od živila z največjim odtisom do živila z najmanjšim vplivom (upoštevajo le proizvodne stroške, ne pa tudi prevoza). Uporabijo naj svoje znanje, ideje in intuicijo (ugibanje), pri tem pa ne smejo uporabljati pametnih telefonov.

Ko vse skupine končajo, svoje rezultate ena za drugo predstavijo ostalim članom skupine. Ostali udeleženci lahko podajo svoje povratne informacije in mnenja, po predstavitvi vsake skupine pa moderator pojasni pravilno količino emisij CO₂. Prav tako lahko navedete število litrov vode, potrebnih za proizvodnjo enega kilograma teh živil.

Vsako skupino prosite, naj shrani kartice z živili, saj jih bodo uporabili tudi v naslednji dejavnosti.

DELAVNICA 2 - Ogljični odtis, podnebne spremembe in vpliv na zdravje

Živila, emisije CO₂ in poraba vode so navedeni v tej tabeli:

Živilo	Kg CO ₂ na 1kg živila	L vode na 1kg živila
GOVEJE MESO	99,84	15.415
ČRNA ČOKOLADA	46,65	17.196
JAGNJETINA	39,72	8.763
KAVA	28,53	21.000
KOZICE	26,87	3.515
SIR	23,88	3.178
RIBA	13,63	3.691
SVINJINA	12,31	5.988
PIŠČANEC	9,87	4.325
JAJCA	4,67	3.265
RIŽ	4,45	2.497
ARAŠIDI	3,23	9.063
TRSNI SLADKOR	3,20	1.500
TOFU	3,16	2.520
MLEKO	3,15	1.020
OVSENI KOSMIČI	2,48	48
PARADIŽNIK	2,09	214
VINO	1,79	960
PŠENICA	1,57	1.644
GROZDJE	1,53	682
JEŠPRENJ	1,18	300
GRAH	0,98	397
SOJIN NAPITEK	0,98	297
BANANE	0,86	790
ZELJE	0,51	237

Viri:

<https://watercalculator.org/water-footprint-of-food-guide/>

<https://www.statista.com/statistics/1201677/greenhouse-gas-emissions-of-major-food-products/>

<https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local>

Kako so izračunani zgornji podatki?

Ogljikov odtis živil se izračuna z merjenjem skupnih emisij toplogrednih plinov (predvsem CO₂, CH₄ in N₂O) iz proizvodnje, predelave, prevoza in skladiščenja.

Vodni odtis meri skupno količino sladke vode, porabljene za pridelavo, predelavo in dostavo hrane, vključno z deževnico, namakanjem in vplivom onesnaževanja.

Pri večini živil največji delež ogljičnega in vodnega odtisa prispeva proizvodna faza (kmetijska pridelava ali živinoreja). To vključuje emisije iz uporabe gnojil, metan od živine in veliko porabo vode za namakanje in krmo za živino.

Razmislek in evalvacija

Odprta razprava in debata. Naslednja vprašanja lahko služijo kot vodilo:

- V čem je bila dejavnost sestavljena?
- Je bilo težko ustrezno razvrstiti različne živila?
- Kako ste se počutili, ko ste se soočili z znanstvenimi podatki?
- Katera informacija vas je najbolj presenetila?
- Kako lahko v vsakdanjem življenju uporabimo novo znanje?

Pričakovani učinek

Z zavedanjem o ogljičnem in vodnem odtisu različnih živil bodo udeleženci morda bolj motivirani, da spremenijo svojo vsakdanjo prehrano in postanejo bolj trajnostni.

Nasveti

- Pred razmislekom je za udeležence morda zanimivo, da si ogledajo celotno tabelo z emisijami CO₂ in porabo vode na živilo. Lahko jo prikažete na projektorju ali narišite na flipchart.
- Udeleženci bodo morda postavili nekaj vprašanj, ki zahtevajo nekaj tehničnega znanja, zato je priporočljivo, da se za pripravo na ta vprašanja malo pozanimate o virih podatkov.
- Kartice bodo bolj nazorne, če bodo natisnjene s slikami živil, namesto da bodo na njih napisana samo imena.
- Naslednjo dejavnost boste nadaljevali z istimi skupinami in materiali, zato lahko začnete takoj po končani dejavnosti.

4. ZDRAVO SHRANJEVANJE ŽIVIL

Čas 20 min + 10 min za refleksijo

Kratek opis

Udeleženci bodo spoznali različne metode shranjevanja oz. konzerviranja hrane, s čimer jim podaljšamo rok uporabe.

Cilji

- Usposobiti in spodbuditi zanimanje in odgovornost udeležencev za zdravo shranjevanje hrane, posredovati znanje o načinih shranjevanja hrane in ohranjanja zdravja.

Prostor

večja soba, miza, stoli

Potrební pogoji

Materiali

- Kartice s tehnikami shranjevanja hrane (vnaprej pripravljene)
- projektor, če boste pripravili PowerPoint predstavitev z več informacijami

Postopek izvajanja te vaje:

Ohranite skupine oz. pare iz prejšnje dejavnosti. Vsaka skupina bo morala uporabiti pet kartic s hrano, ki jih je prejela v prejšnji dejavnosti. Nato bo vsaka skupina dobila kartico z 8 tehnikami konzerviranja hrane in njihovo podrobno razlago. Informacije, ki morajo biti navedene na vsaki kartici, so naslednje:

Postopek izvajanja te vaje:

Metoda	Priprava	Primer uporabe
Zmrzovanje	Hrani pri -18°C	meso, ribe, zelenjava
Sterilizacija	Kuhanje pakirane hrane v vodni kopeli pri +100 °C 10 minut	marmelada, omake
Pasterizacija	Segrevanje pakirane hrane v mikrovalovni pečici, dokler ne doseže 80 °C.	mleko, marmelada, omake
Sušenje	Hrano pustimo na soncu, dokler ne izgubi vode.	paprike, grozdje
Soljenje	Pripravite mešanico 100 g soli na liter vode in jo prelijte čez hrano.	Meso ali ribe
Marinade	Hrano mariniraj v mešanici treh četrtinah olja in ena kisa.	zelenjava, kuhano meso ali ribe, morski sadeži
Vkuhavanje oz. kisanje	Živila vložimo v precej okisano vodo	vložnine, predvsem zelenjava
vakuumsko pakiranje	Odstranjevanje zraka iz pakirane hrane z vakuumsko napravo	Zelenjava, meso, ribe, ostanki hrane

Postopek izvajanja te vaje:

Ko razdelite kartice, naj skupina razpravlja, katere metode konzerviranja so najprimernejše za sestavine, ki jih imajo. Lahko je ena ali več.

Vse skupine naj končajo v 5 do 10 minutah. Nato se vse skupine zberejo v velikem krogu, kjer bodo ena po ena predstavile svoje delo. Ostali udeleženci lahko po predstavitvi vsake skupine podajo kakršne koli pripombe.

Razmislek in evalvacija

Odprta razprava in debata. Vodite jo lahko s pomočjo naslednjih vprašanj:

- Za kaj je šlo pri tej dejavnosti?
- Kakšne naravne metode konzerviranja ste že uporabili?
- Kakšna naravna začimbna zelišča uporabljate za izboljšanje okusa, hranilne vrednosti in časa konzerviranja?
- Kako so tehnike konzerviranja hrane koristne za podnebje?
- So nekatere tehnike konzerviranja bolj trajnostne od drugih? In bolj zdrave?
- Kako lahko to, kar smo se naučili, uporabimo v vsakdanjem življenju?

Pričakovani učinek

Z ozaveščanjem o pravilnem konzerviranju hrane bodo udeleženci bolj motivirani za nakup sezonskih lokalnih proizvodov, zmanjšali bodo ogljični odtis in izboljšali svojo prehrano, saj bodo manj odvisni od predelane hrane.

- Nekateri udeleženci verjetno nimajo veliko ali sploh nimajo kulinarичnega znanja. V tem primeru mora voditelj spoznati tehnike konzerviranja hrane, da bo lahko odgovoril na vprašanja.
- Za udeležence, ki želijo več informacij, je lahko zelo koristno pripraviti PowerPoint predstavitev o različnih metodah shranjevanja hrane.
- Starejši ljudje imajo običajno več znanja o kuhanju in shranjevanju hrane kot mlajši, kar ponuja priložnost za izmenjavo znanja.

Odmor

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

5. VAŠ OGLJIČNI ODTIS

Čas 25 min + 5 min za refleksijo

Kratek opis

Voditelj predstavi spletni kalkulator ogljičnega odtisa in kako deluje, nato pa bodo udeleženci v parih izračunali svoj ekološki odtis. Sledil bo razmislek, v katerem bodo poskušali najti rešitve za ublažitev občutka klimatske tesnobe.

Cilji

- Ozaveščanje o vplivu, ki ga ima vsak posameznik na planet.
 - Iskanje rešitev za blaženje klimatske tesnobe.
-

Prostor večja soba, stoli in mize

Potrebni pogoji

Materiali

- projektor, prenosni računalnik ali pametni telefoni (eden na par udeležencev)
 - Povezava do spletne strani:
<https://www.footprintcalculator.org/home/en> (spletno stran lahko prevedete z Google Web Translator ali neposredno, če je vaš jezik naveden na isti spletni strani)
-

Postopek izvajanja te vaje:

Najprej razdelite skupino v pare. Priporočljivo je, da se udeleženci različnih starosti med seboj pomešajo. Nato na projektorju predstavite spletno stran FootPrintCalculator in udeležencem pojasni njen namen – izračun ogljičnega odtisa posameznika. Upošteva številne različne dejavnike, kot so gospodinjiski izdatki, prevozna sredstva, hrana itd. Udeležence vprašajte, ali poznajo podobne kalkulatorje ali druga orodja za izračun ogljičnega odtisa.

Začnite z zgledom, najbolje, da najprej pred vsemi izračunate svoj ogljični odtis ali od katerega od udeležencev, če se kdo javi. Na projektorju pokažite, kako poteka celoten postopek, dokler ne pridete do končnega rezultata.

Pojasnite tudi pojem „dan ekološkega dolga“, ki je dan, ko Zemlja porabi vse vire, ki jih ima na voljo v enem letu. Več informacij najdete tukaj: <https://overshoot.footprintnetwork.org/>

Ko ste razložili delovanje udeležence prosite, naj ga preizkusijo. Na svojem pametnem telefonu ali prenosnem računalniku naj ponovijo celoten proces na isti spletni strani. Ko vsi končajo, sedite vsi v velik krog in primerjajte rezultate vseh v skupini

Razmislek in evalvacija

Primerjajte rezultate vseh udeležencev. Nato lahko za razmislek uporabite ta vprašanja:

- Ali se vam zdi orodje za izračun ogljičnega odtisa koristen?
- Ali je bilo za vas enostavno delati s tem spletnim orodjem v parih? Zakaj? (Upoštevajte razlike med različnimi starostnimi skupinami)
- Koliko od vas je doseglo dan ekološkega dolga? Ste poznali ta pojem?
- Kljub trajnostnemu načinu življenja, zakaj menite, da proizvajamo toliko odpadkov? Zakaj ne spremenimo svojih potovalnih navad? Kako lahko prispevamo k večji trajnosti?
- Kako ste se počutili med to dejavnostjo? Kako bi lahko izboljšali občutek nemoči, brezupnosti ali zaskrbljenosti zaradi podnebnih sprememb?

Pomembno je, da za razmislek namenite dovolj časa, saj se bodo pojavili pojmi, povezani s podnebno tesnobo. Dajte skupini možnost, da izrazi svoje mnenje, izmenja nasvete in znanje ter jih po potrebi zapiše.

Pričakovani učinek

Udeleženci se bodo seznanili z uporabnim orodjem za ozaveščanje o našem vplivu na planet. Delali bodo na pojmih, kot je podnebni strah, in v skupini poskušali najti rešitve za primere, ko nekdo doživlja to občutje.

Nasveti

- Upoštevajte, da bo ta dejavnost vključevala nove tehnologije, zato je pomembno, da je v vsakem paru ena oseba, ki je dovolj usposobljena za pravilno uporabo spletnega kalkulatorja in po potrebi pomaga drugi osebi.
- Ko govorite o podnebni tesnobi, se predhodno pozanimajte, saj je to na splošno pojem, ki ni dobro poznan. Z zbranimi informacijami lahko usmerjate mnenja udeležencev.

TRETJA DELAVNICA

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

TRETJA DELAVNICA

Podnebne spremembe in trajnost

UVOD

Zadnja delavnica nas vodi k individualnim ukrepom in predlaga bolj trajnosten življenjski slog.

Po vaji za krepitev timskega duha dejavnost boste v vaji »takrat in danes« raziskovali spremembe v načinu življenja v preteklosti in danes. Raziskovanje različnih modelov in konceptov, kot so cilji trajnostnega razvoja, nam lahko pomagajo na poti k bolj trajnostnemu življenju.

Trajnost: Trajnost je širok pojem, ki se nanaša na sposobnost ohranjanja ali izboljševanja kakovosti življenja sedanjih in prihodnjih generacij brez porabe naravnih virov ali povzročanja resne ekoloških škode. Obsega okoljske, gospodarske in socialne razsežnosti ter si prizadeva za ravnovesje med človeškimi potrebami in zdravjem planeta. Cilj trajnosti je ustvariti sisteme, ki so odporni, prilagodljivi in sposobni omogočati dolgoročno ekološko ravnovesje.

Trajnostni razvoj: Najpogostejša opredelitev je: „zadovoljevanje sedanjih potreb brez ogrožanja možnosti prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe“. (Brundtlandova komisija Združenih narodov, 1987). Prvič je bil uporabljen kot gospodarski izraz za rast in napredek, ki ga želimo doseči.

Trajnostni življenjski slog: Trajnostni življenjski slog pomeni izbiro in sprejemanje navad, ki zmanjšujejo vpliv na okolje, spodbujajo socialno enakost in podpirajo gospodarsko sposobnost preživetja. Trajnostno življenje pomeni zmanjšati porabo zemeljskih virov in zmanjšati škodo, ki jo povzročajo človeške in okoljske interakcije.

Cilji trajnostnega razvoja: Cilji trajnostnega razvoja (sustainable development goals - SDG) so zbirka 17 medsebojno povezanih globalnih ciljev, ki so bili oblikovani kot „načrt za doseganje boljše in trajnostnejše prihodnosti za vse“. SDG so sprejele vse države članice Združenih narodov leta 2015 kot del Agende 2030 za trajnostni razvoj in obravnavajo globalne izzive, vključno z revščino, neenakostjo, podnebnimi spremembami, degradacijo okolja, mirom in pravičnostjo.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

TRETJA DELAVNICA

PODNEBNE SPREMEMBE IN TRAJNOST

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

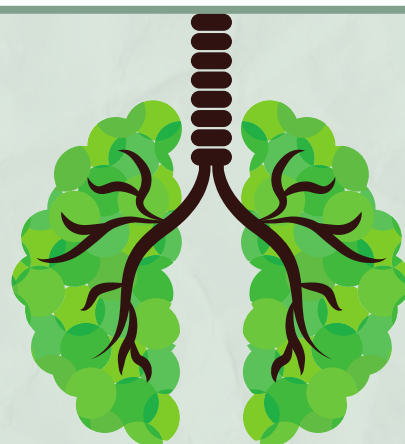
Dodatne informacije:

Planetarne meje: Devet vidikov, ki jih človeštvo potrebuje za uspešno prihodnost. Gre za ilustrativno orodje za spremljanje in ocenjevanje kako izčrpavamo dragocene ekosistemske storitve in sisteme Zemlje. Človeštvo je že prekoračilo vsaj tri.

Viri:

<https://earth.org/what-is-sustainability/>

<https://sdgs.un.org/goals>

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

TRETJA DELAVNICA

Podnebne spremembe in trajnost

Tretja delavnica	3 ure	6 – 20 udeležencev
Pozdrav in predstavitev dneva	20 min	
1. Dve trajnostni resnici in laž	20 min	
2. Takrat in danes	60 min	
Odmor	20 min	
4. Dobro opravljeno delo	40 min	
Evalvacija delavnice	30 min	

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Pozdrav in predstavitev dneva

1. DVE TRAJNOSTNI RESNICI IN LAŽ

Čas 15 min + 5 min za refleksijo

Kratek opis

Vsak udeleženec razmisli pri sebi in drugemu pove dve resnici in eno laž o sebi, ostali udeleženci pa morajo uganiti, katere trditve so resnične.

Cilji

- Ustvariti sproščeno, harmonično in zaupanja polno vzdušje v skupini.
- Ozaveščati o pomembnosti vsakodnevnih dejanj, ki jih že izvajamo v zvezi s trajnostnimi praksami.

Prostor

Prostor, lahko na prostem (terasa, vrt ...), če je lepo vreme, ali v večjem prostoru

Potrebni pogoji

Materiali

Papir (lističi), pisala

Postopek izvedbe te vaje

To je različica igre »Dve resnici in ena laž«, prilagojena za delo na področju ciljev trajnostnega razvoja. Vsak udeleženec na majhen list papirja napiše dve resnici in eno laž o sebi, povezani s temami, kot so okolje, trajnost ali dobre prakse v zvezi s podnebnimi spremembami.

Na primer:

- ▶ Kupujem rabljena oblačila
- ▶ Sodeloval/-a sem pri saditvi dreves
- ▶ Vsak dan uporabljam javni prevoz

Udeleženci se razvrstijo v pare, eden drugemu pove svoje resnice in laž, drugi pa ugiba, katera je laž. Potem zamenjata vlogi, ugiba prvi.

Ta dejavnost je koristna za kratko razmišljanje, pri katerem se sprašujete, katere prakse se najpogosteje ponavljajo, katere dejavnosti je večina ljudi izbrala ...

Razmislek in evalvacija

Odprta razprava in vprašanja udeležencem:

- Kako so se ljudje počutili, ko so povedali svoje resnice in laži?
- Kako so se ljudje počutili ob ugibanju?
- O čem je govoril vsak posameznik?
- Katera dejanja ali vidiki so bili najpogostejši?

Pričakovani učinek

Udeleženci se bodo bolje spoznali in bodo bolj zavestni o svojih vsakodnevnih dejanjih v zvezi s podnebnimi spremembami. Včasih namreč ne razmišljamo o tem, kar že počnemo.

Nasveti

Lahko se zgodi, da bodo nekateri udeleženci potrebovali preveč časa za razmislek o svojih dveh resnicah in eni laži. V tem primeru jim lahko moderator pomaga z nekaj predlogi.

2. TAKRAT IN DANES

Čas

40 min + 20 min za refleksijo

Kratek opis

Udeleženci bodo razmislili in zapisali o nekaterih vidikih njihovega življenja, ko so bili otroci.
V skupinah bodo svoje izkušnje povedali drugim, nato pa bodo razpravljali o pomenu podnebja in drugih družbenih dejavnikov za razvoj ljudi različnih generacij.

Cilji

Zavedanje, kako se življenje ljudi spreminja glede na obdobje v zgodovini, v katerem so odraščali.

Prostor

večja soba, miza in stoli

Potrebni pogoji

Materiali

- papir, pisala, tabla/flipchart, flomasterji

Postopek izvajanja te vaje:

Udeležence razdelite v skupine po 3–5 oseb.

Na flipchart ali tablo se prikaže naslednja tabela. Nato vsak udeleženec dobi list papirja z obrazcem, kot je prikazan v naslednji tabeli. Posamezno morajo zapisati, kako je bilo za njih, ko so bili otroci, upoštevajoč šest prikazanih vidikov. Za to imajo na voljo 15 minut. Ni treba, da pišejo cele povedi, zadostujejo ideje in ključne besede, ki jim bodo pomagale zapomniti.

DELAVNICA 3 - PODNEBNE SPREMEMBE IN TRAJNOST

Kako je bilo, ko ste bili otrok? (Udeleženci lahko za oblikovanje odgovora uporabijo spodnje predloge)

Vaše mesto	Število prebivalcev, ulična oprema, javni prevoz, zelene površine, višina stavb, kakovost zraka...
Vaše poletne počitnice	Kraj, prevoz, spremljevalci, dejavnosti, letni čas, proračun, podnebje...
Vaše božične počitnice	Načrti, vreme in količina snega, vrsta daril, hrana za kosila in večerje, število članov družine...
Vaš prosti čas	Igre in dejavnosti, lokacije, prevozna sredstva, velikost skupine prijateljev, čas srečanj itd.
vaša prehrana	Hrana, način priprave, vrsta embalaže, poreklo, kraj nakupa, lastna pridelava...
Vaša šola	Velikost razreda, prevoz do šole, hrana v šolski menzi, rekreativne igre, vrsta učencev, javna ali zasebna šola...

Ko vsi udeleženci v skupini končajo, po vrsti predstavijo vsako kategorijo: najprej predstavijo, kakšna je bila njihova lokacija, nato poletne počitnice in tako naprej. Ko vse skupine predstavijo svoje izkušnje, se zberemo v krog zasplošno razpravo.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

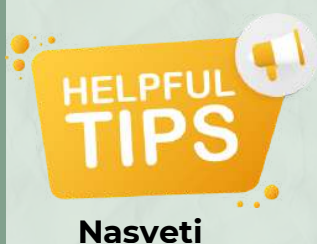
Razmislek in evalvacija

Odprta razprava in debata z vso skupino. V pomoč so lahko naslednja vprašanja:

- Kako ste se počutili, ko ste drugim pripovedovali o svojih preteklih izkušnjah?
- Kaj vas je najbolj presenetilo v izkušnjah drugih?
- Ali ste opazili razlike v razvoju glede na dejansko starost udeležencev?
- Ali menite, da imajo podnebne spremembe vlogo v tem razvoju?
- Kateri drugi dejavniki so pomembni?
- Če je prišlo do razvoja, kaj ali kdo je odgovoren za te spremembe?
- Ali bi morali poskusiti obrniti ta razvoj in kako bi lahko k temu prispevali kot posamezniki?

Pričakovani učinek

Udeleženci bodo razmislili o nekaterih vidikih svojega življenja v otroštvu in jih primerjali z izkušnjami drugih. Poleg razmišljanja bo to udeležencem omogočilo, da se zavedo pomena podnebnih sprememb za razvoj našega življenja, odvisno od tega, kateri generaciji pripadamo.

- Pomembno je nadzirati čas. Če udeleženci preveč časa porabijo za pisanje ali pripovedovanja o svojih izkušnjah, bo dejavnost postala predolga, kar ni dinamično.
- Poskrbite, da vsi udeleženci razumejo, kaj je v igri in o čem gre. To lahko preverite, medtem ko pišejo o svojih izkušnjah.
- Razprava, ki se lahko razvije med razmišljanjem, je lahko zelo zanimiva, saj se dotika vprašanj, ki osebno zadevajo udeležence. Zato mora moderator spodbujati aktivno sodelovanje v razmišljanju.
- Za celovito razpravo je treba nameniti dovolj časa: vsaj 15 minut.
- Glede na vašo skupino lahko tej dejavnosti namenite več ali manj časa. Čas se lahko razlikuje glede na to, kako pripravljeni so udeleženci deliti svoje pretekle izkušnje.

Odmor

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

3. DOBRO OPRAVLJENO DELO

Čas

30 min + 10 min za refleksijo

Kratek opis

V majhnih skupinah bodo udeleženci povedali osebno zgodbo, ki prikazuje trajnostne prakse, ostali udeleženci pa jih bodo morali povezati s cilji trajnostnega razvoja (Agenda 2030).

Cilji

- Povezati cilje trajnostnega razvoja z dejanji, ki jih izvajamo v vsakdanjem življenju.
- Vaditi veščine pripovedovanja zgodb in govoriti o sebi.
- Bolje spoznati osebno življenje drugih udeležencev.

Prostor

večja soba, miza s stoli

Potrebni pogoji

Materiali

- listi papirja, pisala
- Projektor (po potrebi) za prikaz ciljev trajnostnega razvoja
- List s seznamom milenijskih ciljev za vsako skupino (to sliko je treba prenesti in natisniti za vsako skupino v vašem nacionalnem jeziku.)
-

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Postopek izvajanja te vaje:

Najprej na kratko pregledajte 17 ciljev trajnostnega razvoja (SDG). Lahko pokažete plakat in sliko iz interneta s projektorjem... Poskrbite, da se udeleženci seznani z osnovnimi informacijami o posameznih ciljih.

Nato razdelite udeležence v skupine po največ 3 ali 4 osebe. Vsaka skupina sede za mizo. Na vsaki mizi naj bo list papirja s sliko 17 ciljev trajnostnega razvoja.

Vsak udeleženec naj v največ dveh do treh minutah pripoveduje osebno zgodbo s pozitivnim izidom (zgodbe z dela, osebne anekdote, stvari, ki so se jim zgodile v preteklosti in pri katerih menijo, da so imeli pozitiven vpliv na skupnost, kolektiv ali drugo osebo). Ko oseba pripoveduje zgodbo, naj ostali udeleženci poslušajo brez prekinjanja.

Drugi udeleženci naj medtem, ko druga oseba pripoveduje, zapišejo cilje trajnostnega razvoja, ki so povezani z zgodbo. Če oseba na primer pripoveduje o vožnji s kolesom, lahko zapišete 12. cilj trajnostnega razvoja (trajnostne skupnosti). Upoštevajte, da govorec ni dolžan povedati, kateri cilj trajnostnega razvoja je povezan z zgodbo: to je naloga poslušalcev.

Ko oseba, ki pripoveduje zgodbo, konča, skupina izbere cilj trajnostnega razvoja, povezan z zgodbo. Nadaljujte, dokler vsi v skupini ne povedo svojih zgodb.

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

**Razmislek in
evalvacija**

Odprta razprava. Nekaj vprašanj za usmeritev:

- Je bilo enostavno ali težko najti zgodbo o sebi, ki govori o trajnosti? Zakaj?
- Kako ste se počutili, ko ste govorili o sebi in poslušati druge?
- Kako je bilo iskati cilje trajnostnega razvoja, ki bi jih lahko vključili v zgodbo? Enostavno ali težko?
- Menite, da bi morali biti bolj ozaveščeni o ciljnih trajnostnega razvoja? Zakaj? Kaj lahko storite, da boste bolj ozaveščeni?

**Pričakovani
učinek**

Udeleženci bodo spoznali, da cilji trajnostnega razvoja niso nekaj oddaljenega od vsakdanjega življenja ali nekaj, kar so izumili politiki na vrhu, ampak da je naše življenje tesno povezano z vsakim od njih. Prav tako bodo začeli ceniti, da so tudi majhna dejanja v vsakdanjem življenju lahko dobra trajnostna praksa, in bodo prepoznali lastna prizadevanja.

Nasveti

- Nekateri udeleženci bodo morda imeli težave pri iskanju zgodbe, zato jim mora moderator pomagati. Nekateri udeleženci imajo morda težave z govorom. V tem primeru lahko med dejavnostjo napišejo zgodbo, ki jo na koncu prebere drug udeleženec.
- Lahko služi tudi kot dinamika za ozaveščanje ali povezovanje skupine, saj udeležencem omogoča, da z drugimi delijo stvari o sebi.
- Če obdelava ciljev trajnostnega razvoja prinese preveč informacij za skupino, lahko ta del preskočite in se osredotočite samo na izmenjavo zgodb, v katerih je udeleženec ustvaril pozitiven in trajnosten rezultat.

Sofinancira
Evropska unija

Evalvacija delavnice

Utrinki iz delavnic

Sofinancira
Evropska unija

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

VIRI IN LITERATURA

Browne, A. (2024, April 16). *Explainer: What is sustainability and why is it important?* Earth.Org. Available at: <https://earth.org/what-is-sustainability/>

Brussels, 8.9.2022 Com(2022) 438 final communication ... Available at: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:784da925-2f5e-11ed-975d-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

Causes and effects of climate change (no date) United Nations. Available at: <https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change>

Climate anxiety (no date) Psychology Today. Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/basics/climate-anxiety>

Climate science glossary (no date) Skeptical Science. Available at: <http://www.skepticalscience.com/>

Food product GHG emissions per kilogram worldwide | statista. Available at: <https://www.statista.com/statistics/1201677/greenhouse-gas-emissions-of-major-food-products/>

How many planets does it take to sustain your lifestyle? (n.d) Ecological Footprint Calculator. Available at: <https://www.footprintcalculator.org/home/en>

Lim, A. (2022) *What is ecological footprint? definition and how to calculate it*, Treehugger. Available at: <https://www.treehugger.com/what-is-ecological-footprint-4580244#toc-ecological-versus-carbon-footprint>

Ritchie, H. (2020) *You want to reduce the carbon footprint of your food? focus on what you eat, not whether your food is local*, Our World in Data. Available at: <https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local>

Sustainability: A comprehensive foundation (no date) Footprinting: Carbon, Ecological and Water Sustainability: A Comprehensive Foundation. Available at: <https://courses.lumenlearning.com/suny-sustainability-a-comprehensive-foundation/chapter/footprinting-carbon-ecological-and-water/>

THE 17 GOALS | Sustainable Development. (n.d.). Available at: <https://sdgs.un.org/goals>

Timperley, J. (2022) *Who is really to blame for climate change?*, BBC News. Available at: <https://www.bbc.com/future/article/20200618-climate-change-who-is-to-blame-and-why-does-it-matter>

Water footprint of Food Guide (2022) Water Footprint Calculator. Available at: <https://watercalculator.org/water-footprint-of-food-guide/>

VIRI IN LITERATURA

What is a water footprint? (no date) Water Footprint Network. Available at: <https://www.waterfootprint.org/water-footprint-2/what-is-a-water-footprint/>

What is climate change? (n.d) United Nations. Available at: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change> (Accessed: 14 January 2025).

What's the difference between climate change and global warming? - NASA science (no date) NASA. Available at: <https://science.nasa.gov/climate-change/faq/whats-the-difference-between-climate-change-and-global-warming/> (Accessed: 14 January 2025).

**Sofinancira
Evropska unija**

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

AgeinGreen

**Sofinancira
Evropska unija**

Ta projekt je sofinanciran s podporo Evropske komisije. To sporočilo odraža izključno stališča avtorja in Komisija ne prevzema odgovornosti za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.